CHRIST. EHRENFR. SEYFFERTI,

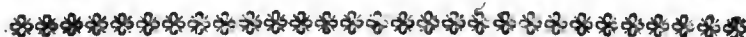
COMMENTATIO HISTORICA,

EX

ANTIQVITATE ROMANA ET GERMANICA,

DE

NVMMIS IN ORE DEFVNCTORVM REPERTIS,

LINGVA VERNACVLA:

Von dem Gebrauch, wie man vorzeiten die Verstorbenen, mit Müntzen im Munde, begraben.

LIPSIAE PRIMVM A. CIↃIↃCCIX.

NVNC VERO

VNA CVM INDICE RERVM PRAECIPVARVM

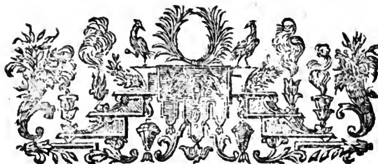
DENVO EDITA.

IENAE,

PER IO. BERNHARDVM HELLERVM, 1749.

I. N. D. N. I. C.

PROOEMIVM.

C*ausa instituti nostri unica fuit, proponere Academicum Exercitium, quod, ut inprimis sit directum in Dei gloriam, proximi emolumentum, ut & levium studiorum commendationem, animitus optamus. Monebamur enim in cathedra Philosophica, altera vice nomina nostra* (nempe fratres germani puta ipsi SETFFERTI) *exsolvere, & paruimus. Thema, quod huic rei inserviret, non unum ad manus affuit semper, ex omnibus tamen præsens eligere placuit. Occasionem istud pertractandi, nobis suppeditavit vana Mortalium cupiditas. Tanta nimi-*

rum tam pristinis quam nostris temporibus, nonnullorum hominum mentes occupavit avaritia, ut non solum pretiosissimos thesauros, in vita colligere, sed etiam in ipsa morte eos possidere anxie annisi fuerint. Hæc ipsa edoctus Apulejus, nostræ sententiæ adstipulatur, hunc in modum inquiens: Et inter mortuos vivit avaritia! *Historicorum itaque monumenta evolventes, eorundem, non exiguus deprehenditur numerus, qui superstitionem suam maxime prodiderunt in eo, quod magnam pecuniæ summam ex vita migrantium comitem & in sepulchris custodem quasi esse jusserunt; Imo multi superstitionis vanitate abrepti putarunt, Defunctos maximum inde percepturos esse fructum, si aliquam pecuniæ speciem oribus ipsorum ingererent. Ad discutiendum igitur superstitionis hujus ritum, nostram conscripsimus Disputationem, quam L. B. in II. Capita dispositam inveniet, quorum primum Thematis Historiam ut & ritus hujus fines, alterum vero ejus Moralitatem expendit.*

Faxit Deus feliciter!

CAP.

CAPUT I.

DE NUMMIS IN ORE DEFUNCTORUM REPERTIS.

§. I.

Pecuniam non solum, sed quicquid divitiarum nomine censetur, rem fluxam pariter ac instabilem esse, nemo cum B. Jacobo Thomasio (*a*) inficias ibit. *Sæpe*, inquit, *nos hæ opes, dum vivimus, deserunt, variis fortunæ casibus interceptæ, à nobis autem profecto non possunt non deseri, ut primum ex hac vita discedimus.* Interim exempla docent quamplurima, multos admodum cum Defunctis magnam auri argentique vim, ni res angusta domi id ipsum vetare videretur, sepelivisse, prout ipse laudatus Thomasius loco supra citato pluribus ostendit. Albanis olim juxta Strabonem (*b*) pecuniam cum mortuis sepelire in loculis, mos patrius fuit, hinc non miraberis, pecuniam cum mortuis absum-

tam & ſubterraneo domicilio recluſam, pauperes fere in perpetuum conſtituiſſe hæredes. Eundem morem ſepeliendi mortuos cum auro & argento olim apud Romanos fuiſſe vetitum, apparet ex Ulpiani (c) reſponſo: *Non oportet ornamenta cum corporibus condi, nec quicquam hujusmodi, quod homines ſimpliciores faciunt.* Minime tamen legi huic ſe adſtringi paſſi fuerunt. Nam apud Hiſtoricos monumenta Romanorum auri argentique luxu conſpicua paſſim deprædicantur, ex quibus referre præ cœteris placet, quod filiabus Celeberrimi Romani Stiliconis Imperatori Honorio deſponſatis, exſtructum fuit, quo aperto prętioſiſſimus reperiebatur theſaurus, de quo Taſandrum (d) confer. Huc etiam facere arbitror, quod Herodotus (e) de ſepulchro Reginæ Nitocris, commemorat, vix enim verbis exprimere poteſt, quanta magnificentia, quæ ſimul in magna pecuniæ ſumma conſiſtebat, illud exornatum fuerit.

(a) *Program. LVII. de pecun. cum mort. ſepult. p. 673.*
(b) *Lib. XII. p. 342.*
(c) *in l. 14. §. 5. ff. de relig. & ſumpt. fun.*
(d) Hiſtoriſcher Welt-Spiegel *cent. II. p. 716.*
(e) *Lib. I. cap. CLXXXVII.*

§. II. Non

§. II. Non solum vero Gentilibus sed & Judæis mos fuit defunctis tumulis inferendis, adponere pecuniam. Imo non abs re Judæi divitiis implere videbantur tumulos suos, cum ipsis in sermone patrio sepulchrum dicatur שְׁאוֹל locus quasi desiderii habendi, quin imo locus, qui ore hiante repleri expetit, à Radice שָׁאַל, concupivit, postulavit. Et quamquam consvetudo hæc, rationi & communi sententiæ Hebræorum Doctorum repugnare videretur. *Præcipiunt* enim, inquit Schickardus, (*f*) *sapientes Hebræi cavere, ne quid facile una defodiatur, quod aut pretiosum sit aut honestum, utiliusque possit egenis erogari.* Addit & verba Autor citatus Magistri celebris apud Hebræos Maymonidis, quæ latino idiomate donata adscribamus, quantum ad nostrum institutum faciunt. *Docendi sunt homines, ne sint dissipatores, vel adsvescant intempestivis perditionibus. Præstat enim ea dare pauperibus, quam sic inutiliter vermibus objicere.* Nihilominus tamen in ipso Salomone Regum alias sapientissimo, Josephus (*g*) hanc observat vanitatem, quod sepulchro paterno, innumerabilem pecuniae summam taceam alia vasa argentea, inferre non abstinuerit.

(*f*) de

(f) *de Jure Regio Hebr. Cap. VI. p. 163.*
(g) *Lib. VII. Antiquit. Judaic. Cap. ult. p. 200.*

§. III. Veſtigiis Ethnicorum, ut & Judaeorum inſtiterunt quoque Chriſtiani, inter quos etiam irrepere cœpit mos cum mortuis pecuniam ſepeliendi. Fecit hoc Monachorum ille Ordo, qui referente B. Hieronymo (*h*) de relictis divitiis cujusdam Confratris, ridiculum hoc praeeunte Macario & aliis, capiebant conſilium, infodienda ea eſſe cum ipſo, dicentes: *Pecunia tua tecum ſit in perditionem.* Addam quoque exemplum quod habet Theobaldus Augvilberdus (*i*) de uſurario quodam in civitate Metenſi, avaro valde, ejus enim in ſepulchro magna pecuniae ſumma fuit reperta. Hic morti vicinus amicos ſuos juramento adſtrinxit, ut crumenam denariis plenam ſecum in ſepulchro reponi curarent, quod ex voto quidem factum, poſtea vero rurſus apertum fuit ab iisdem ſepulchrum, ut pecuniam reciperent, viderunt autem Dœmonem cum magno cochleari ardenti, defuncto pecuniam ignitam infundentem. Id quod vero fabulae, quam verae hiſtoriae ſimilius eſſe exiſtimat celeberrimus Thomaſius l. §. 1. cit. Etiamſi iſthoc quod jam prolatum fuit, cum B. Thomaſio in dubium à plerisque merito

rito

rito vocetur, inveniuntur tamen adhuc alia exempla veritati magis congrua, ex quibus dilucide constat, etiam Christianos in gentem pecuniæ summam in sepulchra deponi curasse, nec difficile nobis foret de his adhuc unum alterumve in medium proferre; ast, quoniam propositum nostrum non est ex professo de pecunia in sepulchris reperta, differere, sed speciatim modo de nummis in ore sepultorum inventis, merito hac opera supersedemus, ablegantes L.B. ad Gretserum (*k*) qui hac occasione evolvi meretur, conferimus potius nos ad id, quod instituti nostri Thematisque ratio postulare videtur.

(*h*) *Epist. ad Eustoch. de Custod. Virg. Tom. I. Oper. p. 67. Edit. Basil. 1516.*
(*i*) *Mensæ Philosophicæ Tract. IV. Tit. de usurariis.*
(*k*) *Lib. I. de fun. Christ. cap. VI.*

§. IV. Sub humeris præsertim & genubus Defunctorum, thesaurum sive quandam pecuniæ summam, deponere, Veterum, observante Stephanio (*l*) cura fuit, quam, observationem Grettis Saga, confirmat, de Grettero tumulum Kari animose intrante tractans: *Sub pedibus terriculæ arculam invenit argento repletam.* Ideo autem id factum, conjecturat Stephanius, quo tu-

tior esset thesaurus à malis Harpygarum manibus. Verum enim vero non humeris ac genubus. Defunctorum pecunia solum, sed in ore quoque, quamvis non ingenti copia, tamen una alterave specie reperta fuit. Ethnicos quod concernit, eorum exemplar refert Thomasius in programmate antea citato ubi ex sententia Lambecii commemorat hunc ritum à Græcis & Romanis etiam ad antiquos Pannonios transmigrasse. Gemella quoque exempla leguntur apud Lucianum (*m*) qui simul varias nummorum istorum species adducit.

(*l*) *in Saxonia Lib. III.*

(*m*) *in Dialog. præcipue in Differt. Satyrica de Luctu.*

§. V. Superstitionem hanc gens admodum superstitiosa, Judæi nimirum, sectati sunt, siquidem Kornmannus (*n*) de ipsis asserit, quod in capitibus corporum jam ante aliquot secula humatorum, aurei nummi reperti fuerint, quos sepeliendis in ora inseruissent.

(*n*) *p. 7. Mirac. Mort. cap. 64.*

§. VI. Sed quod hactenus de Gentilium pariter ac Judæorum consvetudine absurda narravimus, id quoque inter Christianos in usu fuisse deprehenditur. Sic enim celeberrimus & in antiquita-

quitatibus versatissimus Tenzelius (o) memorat, effosum cranium ante paucos annos ipsi fuisse ostensum, in quo inveniebantur duo bracteati, quibus insigne Landsbergicum literis consvetis LAND, impressum conspiciebatur, ac procul dubio bracteati isti, in os defuncti, cum sepultus esset, immissi fuerunt. Et hodieque exempla hujus rei passim extant. Eruti nuper in Cœmiterio Palæo-Dresdensi fuerunt tres nummi in oribus defunctorum latitantes, quorum unus grossum Bohemicum, reliqui vero monetam Saxonicam non admodum vetustam referebant.

(o) Monatliche Unterredung Anno 1695. p. 971.

§. VII. Veritas ergo hujus consvetudinis ex allegatis dilucide satis constat, nec facile in dubium vocari poterit, quod de hoc argumento dictum aut scriptum ab hoc vel illo fuit. Siquidem hic ritus non à gentilibus tantum, quos merito plurimarum superstitionum autores nominamus, adhibitus fuit, sed ipsum quoque apud Judæos viguisse, supra dicta abunde declarant. Et sicuti gens Christiana non raro ejuscemodi aluit asseclas, qui vanis superstitionibus & inanibus fabulis delectati fuere, ita etiam nec ab hoc superstitionis genere immunes manserunt. Diu vero & per mul-

ta secula ritum hunc durasse, ipsa veneranda loquitur antiquitas. Priscos Ethnicos inventores consvetudinis istius fuisse, id quod sequenti §. VIII. audiemus, non sine ratione creditur, à quibus deinceps ad Judæos, & ab his tandem ad Christiana castra transiit. Varias etiam in ritu isthoc nummorum species usurpatas fuisse, L. B. ex allegatis colligere potest, non enim argenteos solum sed & quandoque aureos nummos oribus immissos fuisse, adducta à nobis exempla comprobant, ubi simul figuræ ipsis impressæ notari merentur.

§. VIII. Ad originem tandem hujus superstitionis ut deveniamus, ordinis ratio postulat, quodque eandem concernit, ea omnino Gentilibus debetur, qui eum in finem nummum in os defuncti indebant, ut Charonti prostygiæ paludis transmissione tanquam naulum, quod δανάκη à Græcis teste Lambecio (p) vocabatur, persolveretur, id quod nos Lucianus (q) docet, dum de Gentilibus ita scribit: *Cum quis è domesticis obierit, primum obolum in os indunt, ut sit portitori trajectionis merces.* Est & inter alia fabulosa dogmata ipsorum sententia, animabus mortuorum flumen Charontis esse remetiendum, ideo duas vel plures stipes oribus Defunctorum immiserunt,

constat

constat id ex Apulejo, (r) ubi inquit: *Huic squallido seni dabis nauli nomine de stipibus, quas feres alteram, sic tamen ut ipse sua manu de tuo ore sumat.* Et paulo post: *Ac deinde avaro nautæ, data quam reservamus stipe, transitoque ejus fluvio recalcans prima vestigia ad ipsum cœlestium siderum rediere chorum.*

(p) *Lib. I. de Bibliotb. Cæs. Part. I. p. 89.*
(q) *in Dialog. & quidem Satyrica Differt. de Luctu.*
(r) *Metam. VI.*

§. IX. Nihil equidem sine causa fieri sapientum est effatum, nihilominus tamen examinando finem istum, quem Judæi in observando ritu nummos in ora Defunctorum immittendi, intenderint, nihil fuit, quod tanquam causam & finem allegare possemus. Quotquot enim de hoc argumento evolvere licuit Autores, nec quicquam de fine hujus superstitionis à Judæis observatæ commemorant. Si mentem nostram hac in parte explicare liceat, probabilissimum esse putamus, quod Judæi ceu gens superstitionibus & idololatriæ maxime dedita, ut multos alios gentilium ritus, sic & hanc superstitionem cœco quasi impetu imitata fuerit; Quam sententiam nostram nulli tamen obtrudimus, gratissimum nobis potius e-

rit, si B. L. verum aliquem finem indagare nosque illum docere placeat.

§. X. Sicuti autem Ethnici una cum Judæis certum finem sub hoc ritu intenderunt, ita & Christiani. Duplicem vero ob finem ab ipsis fuisse factum, historiarum monumenta comprobant. Primus eorum erat, ne redeant Defuncti, & relictam pecuniam vel auferant secum, vel saltem hæredes impediant, quo minus commode eadem utantur. Et ex hoc falso præsupposito, falsa quoque vulgi orta est opinio, quod anima hominis, qui thesaurum quendam abscondisset morteque præventus, placida quiete minime frueretur, nisi pecunia relicta novum agnosceret Dominum. Fingunt porro exinde, quod animæ mortuorum nocturno tempore ceu lumina appareant in locis istis, ubi magnus thesaurus reconderetur. Quæ figmenta eo ipso probare satagunt, quod interdum Spiritus quidam homines vocare soleat, thesauros reconditos ipsis demonstraturus, de quo hinc inde exempla plurima videre possunt, inprimis tamen L. B. ob chartæ angustiam ad Lehmannum (*s*) ablegamus, qui exemplum speciale narrat. Alter hujus rei finis apud Christianos superstitione hac captos, erat, ne scilicet mortui manducent,

ducent, quod Germanici efferunt per Schmatzen. Siquidem Rollenhagius (*t*) annotavit, quod etiam suo tempore in Saxonia multis in locis, ori Defunctorum lapillus cum nummo fuisset insertus, ut à manducando abstinerent, quem superstitionis finem Garmannus (*u*) prolixe admodum describit. Mirabilis certe est opinio, qua mortuis actionem aliquam tribuunt, dicunt enim, si linteolum attingant ore istud devorare, & hæc damna exinde oriri, quod mortis crudelitas in totam familiam postea sævire incipiat. Hinc etiam Vespillones diversas in diversis locis superstitiones observare dicuntur. Lipsiæ hic ut & alibi glebam cespite conspicuam collo defuncti supponere solent: Dresdæ linteum sive collare firmiter affingunt, & id in nullum alium finem, quam ut Defunctis occasio manducandi præcludatur. De cadaveribus vero porcorum instar mandentium in cryptis sonantibus, mentionem fecit Beierus, (w) Mullerus (*x*) Stieflerus, (*y*) ut & ipse Lutherus (*z*) quæ loca infra citat. Autor. L. B. proprio studio, si placet, consulere potest. Nos interea progredimur ad

(*s*) Ertzgebirgischer Schau-Platz *p. 183.*
(*t*) *Lib. IV. mirabil. peregrin. cap. XX.*

(*u*) *de*

(u) *de Miracul. Mort. Libr. I. Tit. 3. §. 7. p. 28.*
(w) *in Fast. dictorum Biblicorum Cap. IV. n. 32.*
(x) *Annal. Freibergens. p. 254.*
(y) Historien-Schatz *Part. II. p. 1911.*
(z) Tisch-Reden *Tit. 24. p. 211. 212.*

CAPVT II.

DE MORALITATE HVIVS CONSVETVDINIS.

§. I.

Ex iis igitur, quæ capite præcedenti protulimus, duplex emergit quæſtio. Quæritur nimirum in genere, quid ſentiendum ſit de conſvetudine, pecuniam cum mortuis ſepeliendi? Reſpondetur: Pecuniam in honorificam ſepulturam à cognatis amicis atque hæredibus impendi, res exiſtit laudatu digna, hinc etiam quantum ad decorum defuncti ornatum ſufficit, minime refragamur; Reges & illuſtres perſonas, præ plebejis funeribus exornari, ut & in morte diſcrimen appareat, à nobis haud improbatur, moderatum enim ſumtum, pro ratione ſtatus, conditionis, Regionis, facultatum ac temporum Syracides (a) permittit,

mittit, & exempla sanctorum in scriptura sacra (b) passim probant. Sed luctum convertere in luxum ac humanam miseriam, cujus per mortem nostrorum admonemur, eodem obtegere velle, præposterum atque stolidum omnino censetur. Verum enim manet illud Hiobi: (c) *nudus egressus sum de utero matris meæ, & nudus revertar illuc.* Neque non illud Apostoli (d) *Nihil intulimus in hunc mundum, haud dubium, quia nec auferre quid possumus.* Multo magis opes ipsas, auream argenteamque supellectilem, quæ neutiquam ad decentem defuncti ornatum requiritur, cum ipsis condere, plane absurdum esse, cum B. Thomasio (e) existimamus; *Anima*, inquit, *hominis, mortui ac defuncti cum mundo etiam omnes ejus delicias relinquit hinc, pecuniæ sive beatis cœlitibus ea societur, non indiget, sive ad inferos descendat, juvari nec quicquam potest.*

(a) *Cap. 38. v. 17.*
(b) *Gen. 50. v. 1. Matth. 27. v. 59. Job. 19. v. 39.*
(c) *Cap. 1. v. 21.*
(d) *1. Timoth. 6. v. 7.*
(e) *Programm. antea cit. p. 674.*

§. II. Rejicitur itaque plane hic mos *partim* legibus civilibus, (f) ubi sermo est de religiosis

 & sump-

& sumptibus funerum. Sin vero nobis hoc loco aliquis objicere vellet: Quid si ipse Defunctus, cujus voluntas alias sancte observatur, in testamento talia fieri jusserit, nonne tenentur hæredes jussa ejus perficere? Respondemus: minime juxta Legem (*g*) obstricti sunt. Unde & Magistratus Lege (*h*) præscripta depositos in sepulchris thesauros citra injuriam ossium eruendi, salvam de jure sibi adscripsit potestatem. Qua etiam Lege usus fuit Theod. Rex, ille enim thesauros in sepulchris repertos in commodum publicum adhibere Dudæ Sajoni jussit (*i*) his verbis: *Ideo moderata jussione decernimus, ut ad illum locum, in quo latere plurima suggeruntur, sub publica testificatione convenias: Et si aurum ut dicitur vel argentum fuerit, tua indagatione detectum, compendio publico fideliter vindicabis, ita tamen ut abstineatis, manus à cineribus mortuorum. Ædificia tegant cineres, columnæ vel marmora ornent sepulchra; Talenta non teneant, qui commercia vivorum reliquerunt. Aurum enim juste sepulchris detrahitur, ubi Dominus non habetur; Imo culpæ genus est, inutiliter abdita relinquere mortuorum unde se vita potest sustentare viventium. Non enim est cupiditas eripere, quæ nullus se Dominus ingemescat amisisse.*

Hinc

Hinc summa Davidici authoritas, non obstitit Hircano Pontifici, ille, prout Josephus (*k*) annotavit ab Antiocho, Demetrii filio, cognomine pio, oppugnatus, pecunia deficiens, aperuit Davidis monumentum & prolata tria talentorum millia, ad solvendam nimirum Hierosolymarum obsidionem, convertit, ea quæ relicta erant, post complures annos Herodes Rex secum abstulit.

(*f*) *l.14.§.5.ff.*
(*g*) *l. 113. §. ultimo ff. de Legat. I.*
(*h*) *l. 4. §. penult. ad I. Jul. pecul.*
(*i*) *apud Cassiod. l. 4. var. Epist. 34.*
(*k*) *de bello Jud. Lib. I. Cap. 2.*

§. III. Rejicitur quoque *partim* sana ratione, quippe quæ injustum esse judicat, opes ex commercio vivorum surripere & mortuis nulla in parte profuturas sepelire. Cui enim bono mortuis pecunia? Quam parum etenim opes conditæ defunctis usui sint, tristis abunde declarat eventus, spe lucri scilicet invitati fures, sepulchra demoliuntur, corpora disjiciunt ac proterve violant. Alexius Angelus Græcorum Imperator, recensente Erasmo Francisco, (*l*) pecunia indigus è templo aurea vasa in usum suum convertere, non erubescens, Cæsarum quoque conditoria perscrutatus est, spem-

que firmiſſimam habuit, in ſepulchro inprimis Conſtantini M. ingentes invenire theſauros, aſt fruſtra! Ornamenta enim à furibus omnia, qui eum anteverterant eſſe direpta, perturbata haud dubio cognovit mente. Tempore quoque Antonini M. milites quidam, ut Titius (*m*) annotavit in Seleucia ſepulchrum aperuerunt ſpe freti, ingentem ibi pecuniæ ſummam inveniendi, ſed peſtilentiſſimus odor exhalavit, qui toti mundo magnam intulit ſtragem. Plurima exempla Kirchmanus (*n*) L. B. de hac materia communicabit.

(*l*) Schaub. *P. m. p. 926.*
(*m*) Exempelb. *p. 1705.*
(*n*) *Lib. 3. Cap. 14. p. 506.*

§. IV. Talia evidentiſſima damna ex ritu iſthoc profluentia, ſecum perpenderunt S. Patres, vehementer enim omnem luxum & oſtentationem circa ſepulturam deteſtati ſunt. Hieronymus (*o*) inquit: *cur & mortuos veſtros auratis obvolvitis veſtibus? Cur ambitio inter luctus lacrymasque non ceſſat? An cadavera divitum, niſi in ſerico putreſcere nequeunt?* Huic aſſentit S. Chryſoſtomus (*p*) dicens: *Tu cum audieris nudum Dominum reſurrexiſſe, ceſſa quæſo ab inſana funeris impenſa. Quid ſibi hoc ſuperfluum vult & inutile diſpen-*

dispendium, quod ipsis, qui faciunt, plurimum adfert detrimenti, mortuis nullam utilitatem, vel damnum potius. Sumptuosa namque sepultura interdum causa est, ut fures Cadaver effodiant, & nudum & insepultum projiciant. Pertinent huc Ambrosii verba, quæ Quenstedt (*q*) repetit, sic sonantia: *Quid proficit sepulchrorum superbia, damna sunt potius viventium quam subsidia mortuorum.* His addam verba Drexelii Jesuitæ (*r*) dicentis: *Sæpe funeris sumptuosa nimium pompa est, ipsis mortuis induimus superbiam. Ah! quid ista manes juvant? Verbo veteri non raro dixeris: Honorantur, ubi non sunt, & ubi sunt cruciantur.* Si itaque luxum & ostentationem circa sepulturam adeo detestati sunt, multo magis repudiarunt pecuniam ipsam cum mortuis sepeliri.

(*o*) *in fine Libri de vita Pauli Erimitæ.*
(*p*) *Homilia 84.*
(*q*) *Tract. de Sepult. Vet. cap. 14. p. 337.*
(*r*) *in Tobia Part. I. cap. 4. §. 1.*

§. V. Imo Ethnica gens sapientia illustris, ejusmodi damna è consvetudine isthac oriri, cognovit, hinc non solum ex eorum medio quidam splendida ornamenta sibi erigi serio deprecati fuere, ut Solon, Plato, Euripides & alii fecerunt,

quorum deteſtationes circa ſepulturæ luxum Raupius (*s*) annotavit. Hos imitatus fuit Saladinus, magnus ille Orientis Monarcha, de quo Quenſtedt (*t*) refert, quod minime opulentiam ſuam vermibus oſtentare voluerit, hinc morti vicinus ipſum teſtamento quodam condito omnem funeris pompam abdicaſſe dicitur, imo perhibetur, mandaſſe corpus ſuum in lancea præferri lineæ interulæ lacerum fragmentum, vel ut alii volunt, atri coloris obſoletam tunicam, præcinnente quodam ad populum ſequens epiphonema:

Floruit in toto qui Rex Oriente ſuperbus,
Hunc niſi panniculum poſſidet ecce! nihil.

Vel juxta alios;

Vixi divitiis regno, tumidusque trophæis:
Sed pannum heu! nigrum nil niſi morte tuli.

Imo nonnulli in ſpecie prohibuerunt, ne ipſorum ſepulchris aurum argentumque inferretur, inter quos Cyrum, Perſarum Regem, allegaſſe ſufficiat, qui filios ſuos teſtante Xenophonte (*u*) ante mortem ita fuit allocutus; *Meum corpus, cum moriar, non in auro condite, neque in argento, neque in alia re prorſus ulla, ſed illud terræ condite quamprimum, quid enim hac re beatius quam terræ miſceri,*

misceri, quæ pulchra omnia gignit & nutrit? Quid igitur de isto ritu pecuniam cum mortuis sepeliendi sentiendum, ex jam dictis L. B. constabit.

(*s*) *Biblioth portat. Part. Pract. Loc. 30. de mort.* §. *II.*
(*t*) *in Tract. de Sepult. Vet. Cap. 16. p. 356.*
(*u*) *Lib. II. Cyropæd.*

§. VI. Accedimus nunc ad alteram quæstionem, quam paulo accuratius disquirere operam dabimus, ubi in specie quæritur, quid sentiendum de consvetudine nummum in os defuncti indendi? Dum quæstionem isthanc ventilare ejusque moralitatem expendere animus est, nos non respicimus in genere ad omnes gentes, quibus in more positum fuit, defunctos suos hoc ritu terræ mandare, sed de Christianis in specie loquimur, qui consvetudinem hanc ab Ethnicis acceptam in sepeliendis suis defunctis adhibuerunt. Ethnicos igitur hic mittimus; Mens enim ipsorum, dum lumen rationis, data opera suffoçarunt, Dei permissu ita excœcata fuit, ut non solum vera & salutari cognitione Divini Numinis destituti, sed etiam ipsi in sensum reprobum dati fuerint, ex quo deinceps factum est, ut innumeros fere Deos sibi finxerint, & in absurdissimas superstitiones prolapsi fuerint, inter quas omnino

referri

referri meretur, nummos in ora defunctorum immittendi ritus. Neque etiam de Judæis, qui itidem hunc ritum à Gentilibus usurparunt, sermo nobis erit, sed uti jamjam monuimus de Christianis solummodo. Certe vix mente satis comprehendere quis potest, cur inter Christianos quoque hic mos nummos in ora defunctorum indendi irrepserit, inprimis si duplicem finem, quem superstitione isthac intenderunt, respiciamus, de quo Cap. I. §. ult. prolixius actum fuit.

§. VII. Merito hinc à nobis rejicitur ritus iste, *partim*, quia unice Gentilismum redolet, & ejusmodi mores in religionem Christianam introducit, qui corruptam Gentilium mentem agnoscunt autorem. Non equidem hic improbamus Gentilium inventa, quæ cum recta ratione conveniunt, nec revelatæ salutis nostræ cognitioni repugnant, in usum suum convertere, aut in hac parte gentilium vestigiis insistere. Multa enim certe sunt, quæ in cultura rationis, naturæ pervestigatione, rerumque gestarum cognitione suppeditant ipsi Gentiles, quæ non sine maximo emolumento ab ipsis petimus, sed mores ipsorum absurdos rationique nullo modo conformes imo noxios assumere tantum abest, ut svadeamus, ut potius Christianis

ſtianis eo magis ab iſtis abſtinendum eſſe exiſtimamus, quo longius veritas doctrinæ Chriſtianæ ab abſurdis Gentilium fabulis aut nugis anilibus differt.

§. VIII. Rejicitur *partim* etiam vel ideo, quia duo in ſpecie præſupponit falſa, quæ cum religione Chriſtiana minime ſtare poſſunt. Falſum omnino eſt ſtatuere, quod animæ à corporibus ſeparatæ redire poſſint, aut viventes turbare. De animabus etenim piorum è ſacra ſcriptura (*vv*) certiſſime conſtat, illas ſtatim poſt diſſolutionem à corpore, in locum venire beatorum & ἀπάρτι beatas eſſe. Nec optabunt in his terris ulterius vagari. Impiorum autem animæ in locum æternæ damnationis abjiciuntur, ibique docente ſcriptura ſacra, (*x*) in φυλακῇ tenentur. Quis igitur crederet illas adhuc in his terris circumvagari poſſe? Monſtrato hoc falſo, & illud ſubjungere poſſumus, quo putant mortuos amore in relictam pecuniam tangi. Non equidem credam, quod ejusmodi homines inveniantur, qui ſtatuunt mortuos etiam in altera vita auri argentique uſu gaudere. Etenim ſi quis hanc auri argentique utilitatem adſtruere annisus fuerit, certe & hoc largietur abſurdum,

 com-

commercia tractari, cum alius effingi finis neutiquam possit.

(w) Apoc. 14. v. 13.
(x) 1. Petr. 3. v. 19.

§. IX. Inquirendum tandem, an mortui etiam instar porcorum manducent & lintea devorent? Non equidem in dubium vocare volumus, quod Diabolus circa sepulchra aut monumenta defunctorum tumultum excitare possit hominumque mentibus timorem incutiat, aut ad superstitionem conducat, sed quod defuncti, qui in sepulchris istis conditi jacent, autores strepitus istius sint, qui circa ipsorum monumenta auditur, id nulla ratione evinci poterit; Multo minus autem credere fas est, quod mortui inhumati tantoque pondere terræ onerati porcorum instar manducent, ita ut sonus inde à prope adstantibus audiri queat. Et licet exempla adferantur, quorum nonnulla ab authoribus in fine Cap. I. allegatis recensentur, quod cadavera postea effossa integra ferme lintea deglutiverint, pro ludibrio Diaboli, misere hominibus superstitiosis permissu DEI imponentis, illud est habendum. Nulla enim ratione per naturam fieri potest, ut cadaver omni vita & motu destitutum, tale quid faciat, ad quod motus & vita

vita requiruntur. Ethnici ſapientiores jam olim in proverbio hoc agnoverunt dicentes: οἱ τεθνηκότες οὐ δάκνουσι.

§. X. Aſſerti hujus abſurditas eo dilucidius apparet, ſi conſideramus, quod fiduciæ noſtræ, quam unice in DEO collocare debemus, repugnet; Iſta neutiquam permittit, ut ab alio aliquid ſive boni ſive mali expectemus, quam à Deo (y). Hinc Tertullianus inquit: *Nec in porcorum gregem Diaboli legio habuit poteſtatem, niſi eam de Deo impetraſſet, tantum abeſt, ut in oves Dei habeat. Poſſum dicere porcorum ſetas tunc numeratas apud DEVM fuiſſe, nedum capillos ſanctorum.* Qui autem has inanes curant traditiones, ipſarum etiam effecta timent, & per conſequens non à DEO, ſed ab alio mala ſibi immitti credunt. Omnipotentiæ quoque divinæ detrahit, ſi credamus, quod mortuorum talis manducatio fatalem familiarum exitum cauſetur, negatur enim tali modo implicite, quod ſolus DEVS hominibus terminum vitæ præfigere ſoleat, quum tamen expreſſe (z) nominatur Mortuorum ac Viventium Dominus. Certiſſimum igitur eſt, quod hæc traditio inventum ſit Satanæ, quo homines à vero Deo & fiducia in eum abducere, ſuumque contra

regnum ampliare laborat. Omnem itaque fiduciam in toto vitæ nostræ curriculo solummodo in DEO mortuorum ac viventium Domino merito collocare debemus, ejus enim in potestate unice positum est, totam familiam mortis crudelitate exstirpare, quin imo benignitati ejus adscribamus, si iterum Angelum percussorem verbo alloquitur solatii pleno:

SVFFICIT!

(y) *Amos 3. v. 6.*
(z) *Rom. 14. v. 9.*

EPILOGVS.

Et hæc sunt L. B., quæ pro ingenii modulo præmissis II. Capitibus de Nummis in ore defunctorum repertis, brevi penicillo delineare libuit. Primis tantum labris rem degu-

stavi-

stavimus, solidiori discussione Doctioribus relicta. Interim illud addimus Quintiliani: Si quid desit operæ, suppleat ætas, & si quæ dicta sint juveniliter pro indole accipiantur. *Hinc benignum abs Te L. H. expectamus judicium, nosti enim, nihil unquam ex omni parte perfectum in lucem editum, ac si errores forsitan deprehenderis, scias, Juvenes nos* (scil. Præs. & Resp. ut fratres germani SEYFFERTI,) *esse, qui meliora edocti, corrigi se lubentissime patiantur. Cum illo itaque cujus auxilio freti & adjuti negotium nostrum aggressi, ut & in eo progressi sumus, etiam egredimur, dantes*

SOLI DEO GLORIA.

INDEX
RERUM PRAECIPUARUM DISSERTATIONIS DE NUMMIS IN ORE DEFUNCTORUM REPERTIS.

De